

Asia: VN/34874/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne kuntien varautumisen yleistä ohjausta ja seuranta koskevasta muutosehdotuksesta (10 §)

-

Näkemyksenne vaikuttamistoimielinten aloiteoikeutta ja vanhusneuvoston nimeämistä koskevista muutosehdotuksista (26-28 §)

Espoon nuorisovaltuusto pitää hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettuja muutoksia kuntalain 26 §:ään erittäin kannatettavina ja tarpeellisina. Koemme aloiteoikeuden erittäin tärkeäksi nuorisovaltuustojen toimintaedellytysten varmistamiseksi, sillä se on käytännönläheinen tapa vaikuttaa päätöksentekoon.

Espoon nuorisovaltuustolla on jo pitkään ollut kaupungin myöntämä aloiteoikeus. Vuonna 2025 teimme tämän aloiteoikeuden nojalla 16 aloitetta, jotka käsittelivät kaupungin toiminnan eri osa-alueita, kuten koulutusta, vapaa-aikapalveluja, liikkumista, mielenterveyspalveluja sekä nuorten osallisuutta koskevia rakenteita. Espoossa nuorisovaltuuston tekemät aloitteet ohjataan käsiteltäviksi siihen toimielimeen, jonka toimialaan aloite kuuluu. Lisäksi nuorisovaltuuston aloitteet kootaan ja käsitellään vuosittain kaupunginhallituksen sekä -valtuuston kokouksissa. Ymmärryksemme mukaan se vastaa pitkälti sitä, mitä lakimuutoksessa nyt esitetään säädettäväksi valtakunnallisesti. Koemme tämän mallin käytännössä toimivaksi, hallinnollisesti selkeäksi ja aidosti vaikuttavaksi.

Muut nuorisovaltuustot ovat muutamaan otteeseen ottaneet yhteyttä Espoon nuorisovaltuustoon. Yhteydenotoissa on pyydetty tukea ja neuvoja erityisesti laajempien läsnäolo- ja puheoikeuksien saamiseen eri toimielimissä sekä erityisesti kunnalle suoran aloiteoikeuden saamiseksi. Tämä osoittaa, että nuorisovaltuustojen asema ja vaikutusmahdollisuudet vaihtelevat kunnittain merkittävästi. Ilman selkeää lainsäädäntöä nuorisovaltuustojen oikeudet jäävät pitkälti kuntakohtaisten päätösten varaan. Tämä johtaa nuorten osallisuuden ja vaikuttamisen kannalta epätasa-arvoiseen tilanteeseen eri puolilla Suomea.

Aloiteoikeuden kirjaaminen lakiin edistää alueellista yhdenvertaisuutta ja vahvistaa nuorten osallistumisoikeuksia. Se vähentää kuntakohtaisia eroja nuorisovaltuustojen asemassa ja varmistaa, että nuorten vaikuttamismahdollisuudet eivät määräydy asuinpaikan perusteella. Yhdenvertaiset osallistumisoikeudet vahvistavat nuorten luottamusta kunnalliseen päätöksentekoon ja tukevat demokraattisen järjestelmän legitimitettä.

Samalla Espoon nuorisovaltuusto katsoo, että aloiteoikeuden vaikuttavuus riippuu sen käytännön toteutuksesta. Pelkkä oikeuden kirjaaminen lakiin ei yksin riitä, mikäli aloitteiden käsittelyä koskevat velvoitteet jäävät tulkinnanvaraisiksi. Jatkovalmistelussa olisi perusteltua arvioida, tulisiko sääntelyssä tai sen perusteluissa täsmentää aloitteiden käsittelyaikaa, vastausvelvollisuutta tai raportointikäytäntöjä. Ilman riittävän selkeää käsittelyvelvoitetta on olemassa riski, että aloiteoikeus jää muodolliseksi.

Lisäksi vaikuttamisoikeuksien vahvistaminen edellyttää riittäviä toimintaedellytyksiä. Nuorisovaltuustojen kyky käyttää aloiteoikeuttaan riippuu hallinnollisesta tuesta, valmisteluavusta sekä jäsenten koulutuksesta ja ohjauksesta. Mikäli kunnissa ei turvata riittäviä resursseja, oikeuksien laajentaminen voi lisätä vastuuta ilman vastaavaa tukea. Lainsäädännön toimeenpanossa on tärkeää varmistaa, että nuorisovaltuustoilla on tosiasialliset mahdollisuudet käyttää niille säädettyjä oikeuksia.

Espoon nuorisovaltuuston mielestä lainsäädännön tulee turvata nuorisovaltuustoille yhdenvertaiset, riittävät ja käytännössä toimivat vaikuttamisoikeudet kaikissa kunnissa. Esitetty lakimuutos on tärkeä ja kannatettava askel kohti tätä tavoitetta, ja sen huolellinen toimeenpano ratkaisee, kuinka hyvin se vahvistaa nuorten osallisuutta ja kunnallista demokratiaa.

Näkemyksenne konserniohjetta koskevasta muutosehdotuksesta (47 §)

-

Näkemyksenne kirjanpitoa ja toimintakertomusta koskevista muutosehdotuksista (112 ja 115 §)

-

Näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista

-

Muut huomionne esitysluonnoksesta

-

Ala-Kojola Outi
Espoon nuorisovaltuusto